

A Génius mint műveltségideál

VISSZHANG - LXV. évfolyam, 45. szám, 2021. november 12.

A bogárevő, sárban fetrengő celebek vetélkedőinek világában valóban üdítő újdonság az ATV *A Génius* című műsora. Gundel Takács Gábor jó érzékkel és mértékkel vezeti a műsort. Siba Antal jogosan állapítja meg kritikájában (*Higgadjunk már le!*, *ÉS*, 2021/44., nov. 5.): *A Génius* valóban más, ezt sugallja: kicsit higgadjunk már le.

A műsor azonban ennél fontosabbat is sugall – meglátásom szerint helytelenül. Szabadjon ehhez jelezni egy másik szempontot: a társadalmi műveltségkép formálásának felelősségét. Az, hogy xy-nak ki a párja, abszolúte irreleváns tudás. Ezek olyan „hány éves a kapitány”-szintű kérdések. De ugyanígy még az is, hogy Hamlet milyen nemzetiségű, hiszen a dráma üzenetében is irreleváns – Shakespeare ugyan dánnak írta, de nem ez a lényeg, hanem a hatalmi dráma morális üzenete. Amikor irreleváns információkra vonatkozó kérdések megválaszolójáról azt sugallják, hogy művelt, pláne: génius, akkor bizony ez egy művelődési/műveltségi készátverés-show.

A műsor készítőinek felelőssége – vagy inkább felelőtlensége – tehát az, hogy egybemossa a napi *tájékozottságot* (amivel sajnos manapság is jól lehet érvényesülni) és a *lexikális tudást* a *műveltséggel*, miközben ez három különböző szint/tartomány. De ők a nézőnek így azt sugallják, hogy ez a műveltség tartalma, ilyeneket kell tudni, ha műveltnek akarod hinni magad. A bulvár témakör már csak hab a tortán... És a néző csak ámul a gyorsan pergő válaszok láttán, majd levonja a szomorú tanulságot saját műveletlenségéről...

Nem lehet itt most művelődéstudományi téziseket sorolni, ezért elégedjünk meg Maróti Andor e lap hasábjain írott cikkének (*Beszélgessünk a közművelődésről?*, *ÉS*, 2020/47., nov. 20.) néhány mondatával: „...az emberi élet egyik alapvető követelménye: a harmónia helyreállítása. Nemcsak az egyének életében, hanem az életüket alapjában meghatározó társadalmi körülmények tekintetében is. S minthogy ennek az eredménye sohasem lehet örök életű, az aktív és kreatív magatartás folytonos alkalmazása az, ami az emberi élethez méltó. Ez a közéleti aktivitás egyúttal »műveltséget« is feltételez, de nem a »mindentudás«, hanem a dolgok közti összefüggések keresése, megtalálása és felhasználása értelmében.”

Tehát nem önmagában a műsort, hanem annak hamis – a mindentudást magasztaló – üzenetét kifogásolom. S paradox módon ez annál erősebben hat, minél tovább jut a versenyben Boros Márton.